

Slovo k povzbuzení na pátek 20. listopadu 2020, pátek 33. týdne v mezidobí
Biblická čtení: Zj 10,8-11; Ž 119; Lk 19,45-48

Milé sestry, milí bratři,

v rámci četby Zjevení svatého Jana se před námi nyní každý den rozevívá nějaké jeho tajemné odkrývání věci skrytých, tedy Apokalypsa. Včera jsme se snažili společně rozjímat o tajemném svitku (*biblion*), svitku popsaném zevnitř i zvenčí a zapečetěném sedmi pečetěmi, který nikdo na nebi ani na zemi nesměl rozvinout natož přečíst, kromě Beránka, zabitého a vzkříšeného Krista. Po přeskočení několika kapitol – pojednávajících o postupném rozlamování sedmi pečetí, o pohromách jimi odhalených, o čtyřech nebeských jezdcích a zatroubení prvních šesti polnic – máme dnes v desáté kapitole před sebou úryvek, redakčně nazvaný Nové povolání k prorockví.

Je v něm opět viděn svitek, popsaný jako malý, navíc (v úvodních verších této kapitoly) zdůrazněný ještě milou zdrobnělinou „sviteček“ (*biblaridion*). Svitek je však již rozvinutý, otevřený a tím pádem i čitelný. Ve vidění sice není, že by jej Jan četl, ale obsah svitku je rozvinutím určitě odhalen, protože je napsaný zevnitř i zvenčí. Jan má rozvinutý svitek především sníst, má tak vnímat jeho chuť: V ústech se bude nejprve rozplývat jako med, ale v bříše způsobí hořkost, přičemž anděl kupodivu nejprve mluví o bříše a pak teprve o ústech. Poté Jan do něj slyší: «Znovu musíš prorokovat proti mnoha lidem, národům, jazykům a králům».

Jana toto vidění vedlo k dalšímu psaní viděného, k pokračování v knize Zjevení. My celé vidění můžeme pro sebe interpretovat jako určitý prototyp toho, co máme činit, jak rozvinutý svitek máme číst my. Přičemž tímto svitkem je pro nás především slovo Boží Písma svatého, včetně knihy Zjevení, ale v jistém smyslu jím může být i kniha stvoření a kniha událostí života anebo třeba i kniha toho, co vnímáme při modlitbě, jak k nám promlouvá sám Bůh.

Soustředme se ale především na chápání svitku jako svitku Písma svatého, eminentního Božího slova, protože u něj – narozdíl od četby jiných Božích knih – máme jistotu, že Božím slovem vždy nějak určitě je.

Obraz sněžení Božího slova není ale nový. Navazuje na již starozákonní tradici, kdy sníst svitky Božího slova měli za úkol už někteří velcí proroci, a to ještě před tím, než otevřeli svá ústa a začali mluvit, aby nemluvili jen sami ze sebe a tak za sebe, ale říkali jen to a právě to, co jim vnukne Bůh. Nejznáměji to čteme u proroka Jeremiáše («Jakmile se objevila tvá slova, pozřel jsem je. Tvá slova mi byla veselím a radostí srdce. Nazývají mě tvým jménem, Hospodine, Bože zástupů») anebo Ezechiela («Tu jsem viděl, že je ke mně vztažena ruka, a hle, v ní knižní svitek. Rozvinul jej přede mnou a byl popsán na vnitřní i vnější straně; byly na něm napsány žalozpěvy, lkání a bědování. Řekl mi: Lidský synu, sněz, co máš před sebou, sněz tento svitek a jdi, mluv k izraelskému domu»). Je jasné, že pro ně jakožto pro proroky byl tímto svitkem jedinečně promlouvající Boží hlas, ne tedy ještě Boží slovo již v lidském slově vyřčené anebo přímo napsané, to měli udělat právě oni. U nás je tomu již ovšem jinak, protože Slovo se již stalo tělem, a proto i písmenem, textem.

Středověká mystika, když chtěla předložit nějaký univerzální návod, jak Boží slovo číst, jak o něm rozjímat, vytvořila v návaznosti na mystickou tradici již starých pouštních otců, církevních otců a starších mnišských autorů a v návaznosti na stále rostoucí duchovní zkušenost krásné schéma, nazývané *lectio divina* („Boží četba“ či „svaté čtení“). Asi nejslavněji tuto metodu meditativní četby Božího slova formuloval v polovině 12. století kartuziánský opat Guigo ve svém spise *Scala paradisi* („Stupně k ráji“, zvaném také *Scala claustralium*, „Klášterní stupně“).

Dala by se shrnout asi následovně: Nejprve je třeba Boží slovo číst, základem je jeho četba (*lectio*), pak následuje jeho rozjímání či přemítání (*meditatio*), pak je potřeba toto přemítání ovšem transformovat v modlitbu (*oratio*), aby nakonec mohlo nastat nazírání jeho Božího

obsahu (*contemplatio*). Toto schéma se velmi rozšířilo, používali, zakoušeli, zpracovávali a rozvíjeli je mnozí další mystičtí autoři, zejména mnišské provenience, někteří kupříkladu hovořili ještě o potřebě pátého korku, o potřebě vyústění v nějaký konkrétní čin, v nějakou křesťanskou akci (*actio*).

Zůstaneme-li však u klasické formulace *lectio divina* do čtyřech kroků, pak důraz na naši aktivitu – samozřejmě vždy stimulovanou a od počátku vedenou Boží milostí – je spatřován především v prvních dvou krocích, totiž v četbě (*lectio*) a v rozjímání, přemítání či meditaci (*meditatio*). A je zajímavé, že právě někteří – jistě i v návaznosti na zmíněné dva proroky a právě také na dnešní úryvek ze Zjevení – přirovnávali obsah těchto dvou kroků skutečné četby Písma k jídlu: Vlastní přečtení je ono pozření Božího slova, meditace pak vnímání jeho chuti. V tomto momentu někteří autoři místo o *meditatio* dokonce hovořili o *manducatio*, „žvýkání“, nebo dokonce o *ruminatio*, přímo „přežvykování“ Božího slova.

Nebáli se tak přirovnání meditace k jídlu, k tomu, jak v ústech přežvykujeme, přealujeme a vychutnáváme nějaký kus potravy a jak toto jídlo pak postupně sestupuje do našich útroby. Ne nepodobně tak máme nejprve přežvykovat a přealovat Boží slovo, to znamená zabývat se jím ve své mysli, ochutnávat je ze všech stran, a tak postupně zjišťovat jeho chuť a pronikat do ní, nechat se jí oslovit. Toto vychutnávání se neděje jen v mysli, ale má se dít i v srdci, přičemž mysl je ústy, srdce útroby. Vždyť i chuť jídla vnímáme v celém procesu jeho pozření od rtů až do žaludku, akorát že vždy trochu jinak.

Je-li nám chuť Božího slova hořká či kyselá anebo jinak nechutná, znamená to, že nás chce například napomenout, varovat, že v nás chce vzbudit smutek nad nedodržováním a nežitím Božího slova, může být i ohlášením nějakých trpkých pohrom a varováním před nimi, jak tomu ostatně bylo i v případě vizionáře Jana. Je-li chuť sladká či jinak lahodná, chce nás Boží slovo utěšit, povzbudit či ujistit, že snad jdeme dobrým směrem. Přičemž je jasné, že chuť je často smíšená, anebo v různých vrstvách jinak se projevující, jak to také zakoušel i Jan.

U Jana je chuť Božího slova nejprve v ústech sladká, zatímco v břiše, v žaludku pak zhořkne. I tak se Boží slovo často chová, i tak chutná: Nejprve při prvním ochutnání chutná sladce, potěší, ale čím hlouběji je přijímáme, tím více také hořkne. Je to proto, že jsme stále slabí, ve srovnání s Bohem vždy slabí a hříšní. Čím více tak Boží slovo, Boží přítomnost proniká do hloubi našeho nitra, tím více naši slabost také detekuje, ukazuje ji, neboť vždy kontrastuje s Boží svatostí. A nejen tu naši, ale také slabost a hříšnost a celého světa, druhých lidí, s nimiž jsme svými vztahy propojeni. Právě pro tuto mezilidskou sounáležitost i světci, sami hodně svatí, cítí hořkou bolest nad hříchy celého světa, upřímně nad nimi pláčí a trápí se kvůli nim.

Vše v dnešním úryvku skončilo výzvou k prorokování. Pro Jana to znamenalo výzvu a povzbuzení dál předávat svá vidění. Podobně v našem případě to znamená výzvu a povzbuzení pokračovat v našich dobrých posláních, neopouštět to, k čemu nás vybízí Boží slovo a volá Bůh. Anebo to může znamenat i povzbuzení k návratu k nim, pokud jsme to či ono dobré poslání nějak opustili či umdleli v jeho naplňování. Anebo prostě povzbuzení neustat v duchovním životě.

Takovou sílu – a samozřejmě mnohou další – má chuť Božího slova. Jen je třeba je stále jíst, tedy číst, přežvykovat a vychutnávat ve své mysli a nechat sestoupit až do srdce, pak se modlit o sílu Boží slovo a vůli žít, abychom nakonec mohli Boha v životě nazírat nejen my, ale na našem životě mohli to Boží vnímat nějak i všichni, kteří nás vidí. I tak by se možná mohlo naplňovat krásné slovo svatého Pavla z druhého listu Korintánům: «Na odhalené tváři nás všech se zrcadlí slavná zář Páně, a tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě – to vše mocí Ducha Páně». Jenže nejdříve se musí naše tvář sama rozzářit od Boží záře zářící z jeho svitku, především z Písma ale v příslušné míře i z ostatních Božích svitků.

Kéž tak i slovo Pána Ježíše z dnešního evangelia «můj dům má být domem modlitby» vztažené na «dům» našeho lidství je nám povzbuzením k neúnavné snaze o *lectio divina*, aby o nás Kristus nemusel nakonec říci: «ale vy jste z něho udělali lupičské doupě»...